

АНАЛІЗ СУТНОСТІ «УКРАЇНЬСЬКА, НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ»

Актуальність теми дослідження: Розмаїття культур є характерною особливістю розвитку сучасної цивілізації. Сьогодні багато говориться про переосмислення історії, у її новітньому баченні. Чи є українська культура тією частиною, в межах якої найбільш точно виявлені значення України для світової цивілізації? Культури світу, увібравши загальнолюдське і національне, відрізняються одна від одної. Головне у нових підходах аналізу культури – не механічна зміна «мінусів» на «плюси», а розглядання національного, етнічного феномену, як частини всесвітнього еволюційного процесу.

Метою дослідження є визначення сутності української національної культури в контексті світової цивілізації.

Завдання: Проаналізувати сутність української культури, її характерні особливості, історичний розвиток та місце у світовій культурі.

Об'єктом дослідження є українська національна культура в контексті світової цивілізації.

Предметом дослідження є особливості української, національної культури, та її сутність в межах світової цивілізації. У будь-якій національній культурі основоположною і базисною є народна культура. Культура відбиває світогляд народу, його національну самосвідомість, своєрідність філософського мислення, розуміння основних проблем загальнолюдського і власного буття, як етнографічно конкретної частини людства. У культурі втілені етичні смаки, виражені притаманними лише українському народу чуттєво-емоційними формами, художніми образами і логічними поняттями, закріпленими в національній мові, традиціях, нормах моралі і звичаях. Зі всього розмаїття соціальних процесів, відносин і фактів, які існували у минулому й існують нині, ми виділяємо певну особливу сферу, яка іменується культурою. Особливість культури проступає в її структурі, в багатстві її складових, в своєрідності взаємозалежностей між її галузями, в переважанні у розвитку тих чи інших видів мистецтв, надання переваги тим чи іншим ідеям, своєрідність етики, системи обрядів, вірувань, звичаїв, релігійних культів [6, с.188]. Національне знаходить відбиття і в оригінальності інтерпретації загальнолюдських проблем. (С.А. Арутюнов) Відкритість зовнішнім впливам, взаємодія - важлива умова успішного розвитку будь-якої культури і її підтримки в повному обсязі. [1, с. 6]. Українська культура, залишається неповторною частиною світової культури. Національне знаходить відбиття і в оригінальності інтерпретації загальнолюдських проблем. Більшість людей переконана, що саме культура – те головне, основне, що відрізняє людське і соціальне буття від існування дикої природи. Пояснення і докази цієї тези наводяться найрізноманітніші – в залежності від того, що розуміється під культурою. Міжнародні культурні зв'язки виявляють значну самостійність по відношенню до державного регулювання і здатні надавати зворотний вплив на політику. Розподіл культурного впливу часто помітно відрізняється від політичної розстановки сил. Спіраються на сформовані культурні зв'язки і в чималому ступені стимулюються ними і міждержавних об'єднань. [1, с. 216]. Кожна з більш ніж двох тисяч національних культур, що існують у світі, має свою специфіку. Національна специфіка культури, проникаючи в її зміст і форму, не є чимось заданим, вона, залежно від зміни історичних обставин, духовних потреб та естетичних уподобань, особливостей її зв'язків з іншими культурами, теж модифікується, але при цьому залишається найстійкішою ознакою культури, тим її забарвленням, яке може зникнути тоді, коли перестане існувати нація. Специфіка фактично відображає особливості культури. Ця своєрідність виникає на основі впливу географічного чинника, особливостей історичного шляху народу, взаємодії з іншими етнокультурами [2, с. 30]. Ще з давніх часів і по сей день, справжніми творцями і носіями культури продовжують залишатися низи суспільства. Українська культура протягом тривалих періодів своєї історії розвивалася як народна. У ній велике місце займали фольклор, народні традиції, які додавали їй особливої чарівності і колориту. Особливо яскраво це виявилось в мистецтві - народних думках, піснях, танцях, декоративно-прикладному мистецтві. Культурні відносини, завжди проводились між країнами, особливо у економічній та політичній сферах-це основний компонент спілкування між країнами. Існують рівні і механізм взаємодії культур. Існують умови, що впливають на міжкультурні контакти:

1)Ступінь готовності до сприйняття та адаптації чужорідних елементів, політичний контекст, характер контактів.

Фактори, що сприяють взаємному збагаченню.

2)Фактори конфліктності.

3)Зміст культурного імперіалізму» і принципи боротьби за культурну самобутність.

4)Сучасні тенденції міжкультурного спілкування. Зміст міжнародної культури.

5)Принципи культурної самобутності, право на самовизначення, діалог культур.

6)Міжкультурність і діалог як фактор гармонізації міжнародних відносин. Проблема мультикультуралізму [1, с. 296]. Щоб стати суб'єктом культури, необхідно виходити із знання про культуру та діяти свідомо. [2, с. 35] Своєрідна та унікальна українська культура завжди гармонійно вписувалась у культурне середовище іншого народу, жила і функціонувала в ньому, не втрачаючи своєї цілісності та якісної історико-типологічної визначеності. Український етнос формувався у чітких культурно - географічних межах. Історичне піддруктя цього процесу готувалося тисячоліттями. І лише в другій половині ХХ століття почала вирішуватися основна проблема - створення повноцінного українського організму в межах власної державності. Попередні досягнення культури не відрізані від сучасності неперехідними межами [6, с.67]. Проте, слід зазначити, що протягом тривалого часу багато талановитих людей, які народилися і вирости в Україні, потім покидали її, зв'язували своє подальше життя і творчість з російською, польською, іншими культурами. Крім того, прогрес у сфері природничих наук був виражений слабше, ніж у гуманітарній. Процес діяльності у сфері культури завжди реалізується через свободу, власний вільний вибір серед різних альтернативних можливостей, які відповідають потребам, ідеалам, цінностям людини. Свобода і новації в культуротворенні мають підпорядковуватися втіленню вищих духовних цінностей. На території сучасної України археологами знайдені численні кількості культур, що охоплює весь історичний період розвитку людства - періоди палеоліту, мезоліту та неоліту. Залізна доба на території України представлена Черняхівською культурою, а мідна доба - трипільською та ямною культурами. Що стосується витоків української культури, то на сьогодні існує декілька гіпотез ентогенезу українців теорія «споконвічності» – українці існують стільки, скільки взагалі існує людина сучасного типу, тобто від 30-40 тис. до 2-3 млн. років; теорія автохтонності (М.Грушевський), згідно з якою етнічну основу українців складало населення пізнього палеоліту, яке проживало на території України, а росіяни і білоруси мали свою окрему етнічну основу і територію проживання; теорія «єдиної коліски» (яка була загальноприйнятою в СРСР): зародження і розвиток трьох близьких слов'янських народів з єдиної древньоруської народності; теорія «незалежного розвитку окремих східнослов'янських народів», тобто українців, росіян, білорусів, яка набула поширення останнім часом [5, с. 113]. Відомий дослідник української культури І. Огієнко зазначав, що українській культурі з самого початку були властиві відвертість світу, відсутність ксенофобії (боязні чужого) і гуманізм. Говорячи про гуманістичну суть української культури, потрібно відзначити і те, що сама система цінностей даної культури в період її активного розвитку (XVII - XIX ст.) була досить специфічною. Багатий матеріал для такого висновку дає творча спадщина Г. Сковороди, Ф. Прокоповича, П. Куліша. У своїх філософських творах вони вирішували питання про сутність та умови людського щастя, про значення людського існування. На відміну від філософської думки інших європейських країн, де

проблеми бідності, хвороб і безкультур'я мислилося подолати шляхом технічного прогресу, підвищення продуктивності праці, за допомогою зусиль освічених монархів і соціального експериментування, українські мислителі закликають до іншого. «Споріднена праця» і самопізнання, свобода, заради якої не шкода розлучитися з благополуччям, обмеження життєвих потреб, надання переваги духовному над матеріальним - ось ті шляхи і рецепти щастя, яких дотримувались і які пропагували провідні українські мислителі. Сьогодні такі підходи набувають особливого значення для всього людства. У Посланні Президента України до Верховної Ради України від 22 лютого 2000 р. висловлена така думка: «Загальносвітові тенденції і власний досвід підводять до принципового висновку: індустріальний, промисловий та економічний поступ значно більше залежить від духовної, культурної складової, ніж від суто технічних нововведень» [4, с. 76]. Майбутнє незалежної України тісно пов'язане з розвитком гуманітарної сфери, продовженням національних культурних традицій.

Висновок: Отже, українська як і кожна культура володіє своїми, відмінними характерними рисами та специфікою. Сутність української національної культури проявляється у її традиціях, нормах моралі та звичаях. Українська культура може гармонійно вписуватись у середовище й іншого народу, при цьому не втрачати своєї цілісності.

Література

1. Ерасов В. С. Соціальна культурологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. 2 е вид. і доп. М.: АспектПресс, 1996. - 591 с.
2. Культурологія / під ред. А. А. Радугіна. М.: Центр, 1996. - 400 с.
3. Культурологія. Навчальна допомога для вищих навчальних закладів. Ростов-на-Дону: Фенікс, 1998. - 576 с.
4. Петров М. К. Самосвідомість і наукова творчість. Ростов-на-Дону: вид-у РГУ, 1992. - 268 с.
5. Різдяний Ю. В. Введення в культурологію. - М.: ЧеРо, 1996. - 288 с.
6. Теорія та історія Світової і вітчизняної культури. Курс лекцій. Київ: Либідь, 1993. - 390 с.